

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Lärosäte: Umeå Universitet
Forskarutbildningsämne: Nationalekonomi
Licentiatexamen: Ja
Doktorsexamen: Ja

Enheten för nationalekonomi, Handelshögskolan, vid Umeå universitet bedriver forskarutbildning inom både nationalekonomi och ekonometri. Nationalekonomi är det stora forskarutbildningsområdet med betydligt fler doktorander än ekonometri. Den förestående självvärderingen gäller nationalekonomi. En separat självvärdering med bilagor etc. har lämnats in för forskarutbildningen i ekonometri. Vår rekommendation är att självvärderingen för forskarutbildningen i nationalekonomi läses före den för ekonometri. Många delar är av naturliga skäl överlappande då utbildningarna bedrivs vid samma enhet och till viss del i samma miljö.

Nedan finns länkar till regelverk och riktlinjer för forskarutbildningen vid Umeå universitet. Se detta som ett komplement (ej nödvändigt) till övrig text i självvärdering.

Umeå universitets regler för forskarutbildning

http://www.umu.se/digitalAssets/183/183584_regler-fr-utbildning-p-forskarniv-vid-ume-universitet.pdf

Samhällsvetenskapliga fakultetens regler för forskarutbildning

<https://www.aurora.umu.se/globalassets/dokument/enheter/samfak/regler-och-riktlinjer/forskarutbildning/riktlinjer-for-utbildning-pa-forskarniva-samhallsvetenskaplig-fakultet.pdf>

Umeå universitets kvalitetssystem för forskarutbildning

http://www.umu.se/digitalAssets/192/192786_kvalitetssystem-fr-utbildning-p-forskarniv-vid-ume-universitet.pdf

Aspektområde: område, miljö och resurser

Aspekt: Forskarutbildningsämne

Bedömningsgrund:

Avgränsningen av forskarutbildningsämnet och dess koppling till den vetenskapliga/konstnärliga grunden och beprövad erfarenhet är välmotiverad och adekvat.

Forskarutbildningsämnets relation till området för forskarutbildning är adekvat (för de lärosäten som har examensrätt för område för forskarutbildning).

Forskarutbildningsämnet nationalekonomi

Nationalekonomi är en samhällsvetenskap och handlar om hushållning med knappa resurser. Resursknapphet nödvändiggör val – ekonomiska beslut – eftersom alla behov inte kan tillfredsställas samtidigt. Nationalekonomi tillhandahåller redskap i form av ekonomisk teori och metod för att analysera frågor relaterade till produktion, konsumtion, fördelning och välfärd. Som akademiskt ämne har nationalekonomi en lång historia som åtminstone sträcker sig tillbaka till 1700-talet. Traditionellt har ämnet delats in i två delar: mikroekonomi och makroekonomi. Som namnet antyder har mikroekonomi att göra med ekonomins beståndsdelar. Här studeras till exempel hur enskilda aktörer, d.v.s. hur hushåll och företag, fattar ekonomiska beslut, och hur dessa i sin tur påverkas av den ekonomiska miljö i vilken aktörerna verkar. Prisbildning och enskilda marknadens funktionssätt hör också till det mikroekonomiska området. Makroekonomi fokuserar istället på ekonomivida frågeställningar som långsiktig ekonomisk tillväxt, konjunkturcykler, arbetslöshet och inflation. Inom nationalekonomisk teoribildning görs dessutom en distinktion mellan positiv teori (som syftar till att förklara hur olika delar av samhällsekonomin fungerar) och normativ teori (som istället syftar till att förklara hur aktörer bör agera för att uppnå olika mål).

I takt med att ämnet utvecklats har ett antal specialområden successivt vuxit fram. Dessa innefattar både mikroekonomiska och makroekonomiska perspektiv och frågeställningar. Som exempel kan nämnas internationell ekonomi, offentlig ekonomi, arbetsmarknadsekonomi, miljöekonomi, utvecklingsekonomi, utbildningsekonomi, hälsoekonomi, finansiell ekonomi och beteendekonomi. Det sistnämnda området har inneburit en starkare koppling mellan nationalekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen; främst sociologi och psykologi.

Forskarutbildning i nationalekonomi vid Umeå universitet

Forskningen i nationalekonomi vid Umeå universitet spänner över många av dessa områden. Våra två huvudområden, mätt i termer av internationella publikationer, är offentlig ekonomi och miljöekonomi. Effekter av ekonomisk politik i vid bemärkelse (skattepolitik, offentliga utgifter, miljöpolitik, etc.) utgör centrala delar av denna forskning och fokus ligger på såväl mikroekonomiska som makroekonomiska konsekvenser. Delar av den forskningen har dessutom kontaktytor med området beteendekonomi. Den vetenskapliga produktionen består dels av teoriutveckling, dels också av empiriska tillämpningar (som bland annat syftar till att testa olika aspekter av ekonomisk teori). Samtidigt har forskningen vid enheten stor bredd inom det nationalekonomiska ämnet. Arbetsmarknadsekonomi, naturresursekonomi och välfärdeekonomisk teori kan också nämnas som viktiga områden som genererat ett stort antal vetenskapliga publikationer. Vid enheten bedrivs dessutom forskning inom områdena

utbildningsekonomi, hälsoekonomi, industriell organisation och ekonometri, där det sistnämnda handlar om att utveckla statistiska metoder för att analysera ekonomiska data. Ekonometri är dessutom ett eget forskarutbildningsämne vid enheten (se särskild självvärdering).

Forskarutbildningen i nationalekonomi vid Umeå universitet motsvarar 240 högskolepoäng (hp), varav 105 utgör kurspoäng och resterande 135 utgör avhandlingspoäng. Drygt hälften av dessa kurspoäng avser obligatoriska kurser: matematik (15hp), mikroekonomi (15hp), makroekonomi (15 hp) och ekonometri (15 hp). Resterande kurspoäng tas genom valbara kurser och styrs av doktorandernas forskningsintressen. En väl fungerade forskarutbildning kräver tillräcklig vetenskaplig bredd för att kunna ge kurser inom ämnets olika delar och specialområden. Den vetenskapliga bredden finns vid Umeå universitet. Vi har – delvis baserat på doktorandernas önskemål – givit ett stort antal olika valbara kurser under årens lopp som angränsar till våra forskningsområden; till exempel inom områdena offentlig ekonomi, arbetsmarknadsekonomi, naturresurs- och miljöekonomi samt fördjupningskurser inom matematik respektive ekonometri. Beroende på studentunderlag ges dessa antingen i form av traditionella föreläsningar eller som läskurser.

Våra doktorsavhandlingar spänner över stora delar av det nationalekonomiska ämnet. De flesta doktorander skriver sina doktorsavhandlingar inom något av institutionens starka forskningsområden, vilket innebär att en stor del av de doktorsavhandlingar som producerats på institutionen hör hemma inom områdena offentlig ekonomi, miljöekonomi och arbetsmarknadsekonomi, även om dessa studier i sin tur kan skilja sig åt avsevärt både vad gäller specifika frågeställningar och metodval. Andra exempel är doktorsavhandlingar som (helt eller delvis) studerar forskningsproblem kopplade till utbildningsekonomi, hälsoekonomi, utvecklingsekonomi, finansiell ekonomi och industriell organisation.

Aspektområde: område, miljö och resurser

Aspekt: Personal

Bedömningsgrunder:

A. Antalet handledare och lärare och deras sammantagna kompetens är adekvat och står i proportion till utbildningens innehåll och genomförande.

B. Handledarnas och lärarnas sammantagna kompetens och kompetensutveckling följs systematisk upp i syfte att främja hög kvalitet i utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Handledarnas och lärarnas sammantagna kompetens i förhållande till utbildningen.

Institutionen för nationalekonomi har en relativt lång historia, undervisning och forskning i nationalekonomi har bedrivits vid Umeå universitet sedan universitetet startade i mitten av 1960 talet. Första avhandlingen lades fram 1972 och sedan dess har i genomsnitt nästan tre (2,8) avhandlingar publicerats per år. År 2012 uppgick institutionen som en del av Handelshögskolan vid Umeå universitet. Handelshögskolan är alltså numera en enhet inom Handelshögskolan, tillsammans med enheterna företagsekonomi och statistik. Enheten karaktäriserats av en verksamhet tydligt inriktad mot forskning men samtidigt en bred och stark utbildning på grund- och avancerad nivå.

Vid enheten för nationalekonomi finns 7 professorer och 8 lektorer (varav 4 docenter) som representerar enhetens forskningsområden. Forskningen domineras av två områden, offentlig ekonomi samt miljö- och naturresursekonomi, inom vilka det finns en variation i både teoretisk och empirisk forskning. Dessa forskningsmiljöer har stärkts de senaste 5 åren genom strategiska resurser från Umeå universitet, dels i form av professorspaket och dels med hjälp av en särskild satsning på starka forskningsmiljöer (vilka erhållits i konkurrens inom universitetet). Det bedrivs även forskning inom områden som utbildningsekonomi, hälsoekonomi, industriell organisation, arbetsmarknadsekonomi och ekonometri. Det finns också 9 personer med visstidsanställning (gästprofessor, lektorer, forskare och post docs) som är en del av forskningsmiljön, några av dessa är även aktiva som (biträdande) handledare. De lektorer som inte är docenter är i de flesta fall nära docentkompetens och förväntas ansöka om befördran i en snar framtid. Med tanke på den nuvarande forskarutbildningens storlek (10-15 doktorander) har enheten en mycket god handledningskapacitet, som även ger utrymme för enhetens uttalade ambition att öka volymen på forskarutbildningen ytterligare. Med 7 professorer och 8 lektorer som alla forskare ser vi att enheten har kapacitet att handleda cirka 25 doktorander med god kvalitet. Lärarna representerar också en bred kompetens för att tillhandahålla såväl det grundläggande obligatoriska kursutbudet såväl som fördjupningskurser på forskarutbildningsnivå.

Sammanfattningsvis ser vi således att tillräckliga och kompetenta handledarresurser har sin grund i aktiva forskare vid enheten. Se mer om detta i kommande stycken.

Hur ser arbetet ut för att långsiktigt säkra att det finns tillräckliga handledarresurser?

Det långsiktiga arbetet för att säkerställa enhetens samlade kompetens tar sin utgångspunkt i kompetensförsörjningsplanen som revideras årligen och redovisas för Handelshögskolans styrelse och den samhällsvetenskapliga fakultetsledningen. Inom ramen för kompetensförsörjningsplanen diskuteras bland annat åldersfördelning, könsfördelning, och forskningsområden. Kompetensförsörjningsplanen ska identifiera de behov som finns för såväl undervisning som forskning och handledning. En särskild punkt i kompetensförsörjningsplanen behandlar behovet av framtida professorsutrymmen som ska garantera att det finns en kritisk massa i respektive forskningsmiljö men även handledning för doktorander och stöd för post docs.

Eftersom vi är en relativt liten enhet till antalet anställda kan vi av förklarliga skäl endast erbjuda forskningsmiljöer inom ett begränsat antal områden. Över tid skiftar de forskningsområden som är mest framträdande. De starkaste områdena idag är miljö- och naturresursekonomi samt offentlig ekonomi. Dessa två områden uppvisar dock en stor variation och representerar både teoretisk och empirisk forskning. Vid en tillbakablick har även forskningsområden som arbetsmarknadsekonomi och ekonometri varit starka. Av olika anledningar har dessa områden varit på tillbakagång men genom rekryteringar de senaste åren av nya professorer finns utvecklingsmöjligheter inom båda områdena. I kompetensförsörjningsplanen blir/är vi medvetna om dessa förändringar och det är viktigt att inte tappa kompetens inom centrala områden i nationalekonomi. Relativt nya områden vid enheten är finansiell ekonomi och beteendekonomi. Finansiell ekonomi är nära besläktat med den forskning som bedrivs av den företagsekonomiska enheten vid Handelshögskolan och i vissa fall även ekonometri som bedrivs vid den egna enheten (eget forskarutbildningsämne).

Sedan 2013 har Handelshögskolan arbetat mot en AACSB ackreditering som går in i slutfasen 2017/2018. En så kallad standard inom AACSB ackrediteringen innebär att lärare vid Handelshögskolans olika program skall vara vetenskapligt meriterade. Som en följd av arbetet mot en ackreditering har Handelshögskolan de senaste åren arbetat fram ett ledningssystem för kvalitetsarbetet inom samtliga utbildningsnivåer. Ledningssystemet bidrar till en ökad kontroll och uppföljning av lektorernas och professorernas kompetens, men också en ökad medvetenhet om kvalitetsfrågor i utbildningsprogrammen. Kvalitetsarbetet innebär bl.a. att de som undervisar på Handelshögskolans olika program skall uppvisa vetenskapliga publikationer av tillräckligt hög kvalitet. Kvalitetskravet efterföljs genom att forskarnas publikationer ska återfinnas i tidskrifter som uppfyller vissa kvalitetskrav (bl.a. Web of Science). Kraven för att undervisa på avancerad nivå och forskarutbildningsnivå är också högre jämfört med grundutbildningsnivå. Uppföljningen sker i femårscykler och ledningssystemet ska tidigt signalera när ett program inte når de uppsatta målen. Den nationalekonomiska enheten strävar efter att all undervisande personal aktivt ska bedriva forskning, samt att all forskande personal ska bedriva undervisning. En konsekvens av denna strategi är att enheten för nationalekonomi har en stark forskningsmiljö och därmed inte några problem med att uppfylla de uppsatta kriterierna för vetenskaplig aktivitet och publikationer.

Hur ser arbetet ut för att möjliggöra handledarbyten?

Om behov av handledarbyte uppstår framgår av [Regler för utbildning på forskarnivå vid Umeå universitet \(sid 11\)](#) bl.a. att en doktorand som önskar byta handledare ska anmäla det till prefekt, att prefekten ska ge tydlig information om vad ett byte innebär samt att ärendet ska hanteras skyndsamt. Ingen doktorand har dock begärt byte av handledare inom överblickbar tid. Däremot förekommer det ibland att handledare läggs till i handledarteamet i syfte att täcka upp behov som inte enkelt kan tillgodoses av de ursprungliga handledarna. Doktorandens situation följs regelbundet upp i samband med arbetet med den individuella studieplanen (ISP), men även vid individuella utvecklingssamtal (doktorandsamtal). Utöver detta träffas även handledarkollegiet regelbundet (1-2 gånger per termin). Handledarkollegiet består av alla handledarna vid enheten och i förekommande fall även de som normalt är handledare men för tillfället inte har någon doktorand. Vid dessa handledarkollegier går vi igenom situationen för alla handledare/doktorander. Behov av handledarbyten kan lyftas vid dessa möten. Ibland kan det även vara "kollegiet" som föreslår förändring då respektive handledare beskriver situationen. Framförallt i den senare delen av programmet brukar kollegiet hjälpa till och stötta för att säkerställa att avhandlingsarbetet slutförs med tillfredsställande resultat. Kollegiet fungerar ofta som en referensgrupp. Det skall också påpekas att det ofta är fler inblandade i en doktorands avhandlingsarbete än de formella handledarna. Detta handlar främst om att det finns ett kollegialt intresse av att samarbeta, bidra till forskningsmiljön och försöka utveckla forskningen på bästa sätt.

I det fall byte av handledare önskas av någon part ansvarar biträdande prefekt tillsammans med forskarutbildningsansvarig för en skyndsamt och transparent beredning av ärendet. Byte antecknas i ISP och registreras i Ladok. I vissa fall har vi sett att registreringen i Ladok kan släpa efter något. Anledningen till detta är ofta att forskarutbildningsansvarig inte har insyn/tillgång till Ladok och därmed inte har möjlighet att enkelt och direkt kontrollera detta. I detta sammanhang kan förstås rutinerna förbättras och detta är något vi initierat.

Hur handledares och lärares vetenskapliga/konstnärliga och pedagogiska kompetensutveckling sker.

Riktlinjer vid Umeå universitet gällande kompetensutvecklingstid fastslår att lektorernas forskningstid ska uppgå till minst 20 procent (docenter 30 procent) av en heltidstjänst. Enhetens lektorer och docenter har ofta mer forskningstid än så. Professorer har cirka 40 procent forskningstid i tjänsten som garanteras av medel från samhällsvetenskapliga fakulteten. Professorernas forskningsutrymme är i genomsnitt större än så pga. externa forskningsmedel. Enheten har bedrivit ett strategiskt arbete, delvis genom rekryteringar, som möjliggör en balans mellan forskning och undervisning för samtliga lektorer och professorer. Professorernas undervisningstid uppgår till minst 20 procent (i genomsnitt över tid). På forskarutbildningsnivå är de kursansvariga (nästan uteslutande) professorer. Lärare förväntas kontinuerligt arbeta med sin pedagogiska meritportfölj. Detta sker ofta genom deltagande i de kurser som tillhandahålls av UPL (Enheten för universitetspedagogik och lärandestöd). Se mer om detta i senare stycke. Det finns även särskilt pedagogiskt ansvariga på Handelshögskolan och det hålls seminarier med pedagogiskt tema några gånger per termin.

Handledarnas och lärarnas möjlighet att följa den samhällsutveckling i övrigt som har betydelse för deras handledning och undervisning.

En stor del av den forskning som bedrivs vid enheten är tydligt policyrelevant, inte minst i de forskargrupper som har växt fram under senare år. De mest aktiva forskargrupperna för närvarande är TEPN (The economic policy network) och CERE (Centre for environmental and resource economics), vilka båda omfattar både teoretisk och empirisk forskning som till stor del är policyinriktad. Det finns således en naturlig koppling till samhällsutvecklingen i den dagliga verksamheten, det gäller både forskning och undervisning. Ett annat framträdande forskningsområde under senare tid har varit arbetsmarknad och "åldrande befolkning". Just dessa områden är förstås direkt relaterade till aktuella utmaningar för den framtida samhällsutvecklingen och en kontinuerligt vetenskaplig diskussion förs således vid enheten.

Enheten arbetar aktivt med samverkan för att vidga och stärka forskningsmiljöerna. Samarbete sker exempelvis inom ramen för Umeå universitets Företagsforskarskola och kommunala bolag som Skellefteå Kraft, Umeå Energi och Bostaden. Samarbeten finns också med olika myndigheter som exempelvis Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Energimyndigheten, Energimarknadsinspektionen, Konkurrensverket, FOI och Konjunkturinstitutet. Inom ramen för dessa samarbeten finns både doktorander och mer seniora forskare samt post docs. Utöver detta bör nämnas att flertalet forskare även har uppdrag utanför akademien, exempelvis olika styrelse- och expertuppdrag, som också bidrar till att aktuella samhällsfrågor ständigt är närvarande i den dagliga verksamheten.

Hur arbetet ser ut för att säkerställa att kvaliteten på handledning och undervisning är hög och av tillräcklig omfattning och vilka eventuella åtgärder som vidtas i samband med uppföljning av handledarkollektivets sammansättning och kompetens samt hur återkoppling av kvalitetsutvecklande åtgärder sker till relevanta intressenter.

Enheten för nationalekonomi erbjuder handledare för doktorander inom den egna enheten. I undantagsfall har externa handledare använts, men i dessa fall grundar sig det i att doktoranden har en anställning eller koppling till någon extern arbetsgivare. Vid antagningstillfället utformas den individuella studieplanen i dialog med doktoranden. Det framförs att möjligheter finns till handledarbyte vid behov. Doktoranden tilldelas givetvis de ämnesmässigt mest lämpade handledarna. Samtidigt finns en ambition att yngre forskare introduceras i handledarrollen för att långsiktigt säkerställa ett handledarkollektiv av tillräcklig kompetens och erfarenhet. Det vi främst gjort den senaste tiden är att åtminstone involvera en yngre (mindre erfaren) handledare, fortfarande beaktat ämnesområdet. Minst två handledare utses för respektive doktorand. I praktiken diskuterar handledarkollegiet lämpliga handledare och sedan föreslås ett handledarteam till biträdande prefekt som fattar beslut. I de fall det är möjligt beaktas könsfördelning och senioritet. Handledare har handledningstid inlagt i sina respektive bemanningsplaner. Minst en av handledarna har genomgått den forskarhandledningsutbildning som anordnas av Umeå universitet. I dagsläget har vi en extern handledare och då ställs krav på att avtal upprättas med handledarens heminstitution eller motsvarande. I det aktuella fallet har detta gjorts, och där regleras även tidsplan och finansiering för doktoranden. Det finns även ett krav att minst en av handledarna skall ha tillsvidareanställning som lärare vid Umeå universitet och på den institution där handledning sker. Detta krav är rimligt och har i praktiken aldrig varit något problem. En fördel med detta krav är att det skapar kontinuitet och en trygghet utifrån doktorandens perspektiv.

Enligt [Regler för utbildning på forskarnivå vid Umeå universitet \(sid 10\)](#) skall handledare ha genomgått den av Umeå universitet anordnade utbildningen för handledare eller ha bedömts ha motsvarande kompetens. Enheten för Universitetspedagogik och lärandestöd (UPL) tillhandahåller kurser dels relaterade till lärarrollen men även specifika kurser och seminarier för forskarhandledare. Den för handledare relevanta kursen benämns "Forskarhandledning i praktiken" och syftar till att "professionalisera handledarrollen och utveckla ett reflekterande förhållningssätt". De konkreta målen som kursen har är bland annat att ge möjlighet att utveckla en reflekterande och utvecklande roll som forskarhandledare, insikt i de olika roller som ingår i en handledningssituation, handledning som process och dess olika faser, kunskap om betydelsen av mångfald i handledningssituationen, erfarenheter och kunskap kring samtalet som verktyg, handlingsberedskap för konflikter och problem, och kunskaper och förståelse kring etik inom handledning. Några av de mest uppskattade delarna av kursen brukar vara auskultationstillfälle och rollspel för att öva på olika situationer som kan uppstå i samband med handledning.

När det gäller kurser på forskarnivå är lärarna alltid vetenskapligt meriterade. I samband med kurserna sker en utvärdering. Vid de regelbundna doktorandsamtalen ställs också frågor relaterade till kursutbud och kurskvalitet. När det gäller forskarutbildningskurser, och då främst de icke-obligatoriska, finns möjlighet att på kort sikt initiera ämnesområden. I praktiken innebär detta att exempelvis resurser via forskarutbytesprogram tas tillvara för att om möjligt utveckla nya kurser. Exempel under senare år är professor Ronnie Schöb och Torsten Persson som bjudits in att hålla kurser inom deras respektive forskningsområden. I de fall vi bedömer att efterfrågan på specialinriktade kurser är alltför låg vid den egna enheten ges i normalfallet möjlighet att söka sig till kurser vid andra lärosäten. Det kan nämnas att vi ibland har doktorander som läser kurser vid exempelvis Göteborgs universitet och Uppsala universitet. Vi uppmuntrar även doktoranderna att söka kurser vid universitet utanför Sveriges gränser. Exempelvis har enheten ett långt och väldigt uppskattat samarbete med University of California, Berkeley. Traditionen är att doktorander åker dit under en termin för att främst läsa kurser. De senaste åren har vi även haft doktorander som vistats längre perioder vid lärosäten som Harvard, MIT, North Carolina och San Diego State för att läsa kurser. Detta är även ett sätt att kvalitetssäkra våra egna kurser då doktoranderna kommer tillbaka med värdefull kunskap om nivå på våra egna kurser i förhållande till andra internationellt etablerade lärosäten.

Det är inte bara fallet att våra doktorander läser kurser vid andra lärosäten, vi har också ett antal inkommande doktorander till våra kurser. Vi har exempelvis en relativt lång tradition av doktorander från Luleå tekniska universitet och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) som läser våra kurser. I dessa fall gäller det framförallt våra obligatoriska kurser (matematik, ekonometri, mikroekonomi och makroekonomi), men även våra fördjupningskurser inom exempelvis offentligt ekonomi, miljöekonomi (samt de ovan nämnda kurserna med externt inbjudna lärare). Det förekommer även att våra doktorander läser vissa specialkurser vid SLU i Umeå, främst kurser inriktade mot naturresursekonomi och relaterade metoder.

Kvalitetskontrollen på kurserna stöds delvis tack vare det in- och utflöde av både studenter och lärare som beskrivits ovan. Dessa flöden gör att vi relativt direkt får respons på huruvida

våra kurser håller en bra nivå och bra kvalitet. Kvalitetskontrollen stöds även av vår interna kompetens och det faktum att vi för diskussioner och samtal med kollegor vid andra lärosäten, både nationellt och internationellt.

Ett led i att säkerställa kvalitet på handledning och undervisning är de regelbundna uppföljningarna av studieplanerna och de regelbundna doktorandsamtalen. En del i dessa uppföljningar och samtal är att diskutera innehåll, format, etc. i såväl kurser som handledning. I de fall brister uppstår i kurser eller handledning framkommer det normalt i doktorandsamtalen (brister kan även uppmärksammas i samband med handledarkollegiets möten). Dessa samtal genomförs av den forskarutbildningsansvarige på enheten. Syftet med dessa är att utifrån ett mer allmänt perspektiv diskutera doktorandens situation, upplevda arbetsmiljö, etc. Det framförs tydligt att den forskarutbildningsansvarige normalt inte är insatt i det direkta avhandlingsarbetet och därför diskuteras inte konkreta forskningsfrågor. Givetvis är det så att det kan framkomma frågor som den forskarutbildningsansvarige kan förmedla och diskutera vidare med handledare och andra kollegor. I samband med detta möte diskuteras huruvida det skulle behövas någon ytterligare/annan handledare i teamet kring doktoranden. I vissa fall kan det även handla om att byta forskarutbildningsämne till det närliggande ekonometriområdet. När det gäller kurser och kvalitet diskuteras även detta under samtalen. Doktoranderna ges möjlighet att ge synpunkter och förslag på kurser och även på eventuella förändringar. På detta sätt försöker vi tillgodose de önskemål som finns gällande kursutbud, etc. Det förs minnesanteckningar för det som diskuterats vid utvecklingssamtalen, men detta är normalt inget som förs över till den individuella studieplanen eftersom det ibland kan vara personliga och privata frågor som diskuteras.

Aspektområde: Område, miljö och resurser

Aspekt: Forskarutbildningsmiljö

Bedömningsgrunder:

A. Forskningen/den konstnärliga forskningen vid lärosätet har en sådan kvalitet och omfattning att utbildning på forskarnivå kan bedrivas på en hög vetenskaplig/konstnärlig nivå och med goda utbildningsmässiga förutsättningar i övrigt. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället både nationellt och internationellt.

B. Forskarutbildningsmiljön följs systematiskt upp för att säkerställa hög kvalitet. Resultatet av uppföljningen omsätts vid behov i kvalitetsutvecklande åtgärder och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Hur arbetet ser ut för att vidga doktorandernas forskarutbildningsmiljö genom de lokala, nationella och internationella nätverk som doktoranderna och handledarna är en del av som är av betydelse för utbildningen. Hur doktoranderna inkluderas i dessa nätverk och på vilka sätt nätverken kompletterar forskarutbildningsmiljön avseende omfattning och kvalitet, hur samverkan med omgivande samhället bedrivs, hur lärosätet säkerställer kvaliteten på de avhandlingar som går till disputation.

Enheten arbetar aktivt med att vidga forskningsmiljön för forskare och doktorander. Till att börja med finns flera samarbeten med andra aktörer inom Umeå universitet. Exempel på detta är *Forskarskolan för populationsdynamik och offentlig politik* (vars föreståndare är docent vid enheten för nationalekonomi) som bl.a. tillhandahåller databaser, tvärvetenskapliga kurser och seminarier, samt medel för utlandsvistelser och konferenser. Enheten har för närvarande inga egna doktorander som är formellt antagna till forskarskolan. Tidigare har det dock varit så och idag sker även deltagande i seminarier, etc. Just *Forskarskolan för populationsdynamik* har finansierat och deltagit i planeringen av en specifik kurs i forskarutbildningen. Ett annat konkret exempel är att ett antal doktorander har bedrivit sina studier inom ramen för *Företagsforskarskolan*, där de arbetat tillsammans med företag som Skellefteå Kraft och Umeå Energi. Inom ramen för företagsforskarskolan är länken till det omgivande samhället uppenbar då programmet inkluderar perioder av praktik hos samarbetspartnern. Det är även så att doktoranderna regelbundet besöker företagen för att presentera sitt arbete och få värdefull input till forskningen.

Det finns även andra konkreta exempel på samarbeten inom det egna universitetet. Inom projektet *Grön teknologi och ekonomi* sker samarbete mellan nationalekonomi, kemi och kommunala bolag som Umeå energi, Vakin och Dåva DAC. I detta sammanhang bedrivs forskning både av seniora forskare och doktorander relaterade till ekonomi, energi och återvinning. Ett annat exempel som ännu bara handlar om workshops för doktorander och planering inför forskningsansökningar är samarbetet mellan nationalekonomi och epidemiologi vid Umeå universitet (tema är global hälsa och ekonomi).

Enheten förespråkar, och stöttar ekonomiskt, att doktorander deltar vid internationella konferenser. Det finns även stora möjligheter att söka extern finansiering för olika aktiviteter såsom konferenser, "summer schools", etc. Erfarenheten är att alla doktorander någon gång deltar vid internationella konferenser och flertalet besöker dessutom vid något tillfälle andra (internationella) lärosäten eller forskningscenter för att bedriva- eller presentera forskning.

Utöver detta bör nämnas att personal vid enheten under många år varit med och arrangerat en årlig internationell miljökonferens, Ulvökonferensen. Ulvökonferensen är en konferens med cirka 30 deltagare där huvudsyftet är att unga forskare och doktorander ges möjlighet att interagera med seniora forskare och professorer. Konferensen är särskilt lämpad för detta då den äger rum på en ö och alla deltagare umgås på ett enkelt sätt. När det gäller våra egna doktorander ges möjlighet att presentera men även vara en del av planering och genomförande. Det arrangeras även andra regelbundna event (workshops etc.) som doktoranderna förväntas vara del i – allt för att vidga den för doktoranderna så viktiga forskarutbildningsmiljön med dess nätverk. Exempel på sådana är den nationella konferensen i nationalekonomi (2014) och Ammarnäs Winter meeting (årligen). Enheten bedriver en regelbunden seminarieverksamhet där externa talare (såväl nationella som internationella) bjuds in regelbundet. Målsättningen är att i genomsnitt ha en extern föreläsare per vecka. Detta mål är förstås tufft men i genomsnitt håller vi detta under terminstid. En viktig faktor bakom detta är att enheten erhållit finansiering via Handelsbankens forskningsstiftelser. Vi har flertalet inresande seminariehållare men även gästforskare som stannar längre perioder och i vissa fall erbjuder specialdesignade forskarutbildningskurser. Några exempel på kurser under senare är lyckoforskning (Ronnie Schöb), produktionsekonomi med inriktning mot miljö, (Finn Försund och Luis Orea), ekonomisk utveckling (Torsten Persson), samt produktivitets- och effektivitetsanalys (Rolf Fähre och Shawna Grosskopf). Ytterligare exempel är en kurs i rumslig ekonometri (Raymond Florax) och en sommarskola inom offentlig ekonomi (Robin Boadway, Manuel Arellano, m.fl.). I detta sammanhang kan också nämnas att enheten, med ordförande professor Thomas Aronsson, ansvarar för utnämning av Kempepriset i miljö- och naturresursekonomi. Priset går till bästa vetenskapliga uppsats inom miljö- och naturresursekonomi och delas ut vartannat år. Vinnarna håller sina prispöreläsningar vid Umeå universitets årshögtid.

Enheten har under flera år byggt upp ett nätverk med tidigare doktorander som disputerat och fortsatt karriären vid andra universitet eller utanför akademien. Dessa kontakter återfinns exempelvis i forskningssamarbeten, seminariehållare och gästföreläsare vid enheten. Vi har även adjungerade forskare som stärker forskningsmiljön och främjar länken mellan akademien, arbetsliv och forskarutbildning. I vissa fall använder vi oss av nätverken för att säkerställa kvaliteten på de avhandlingar som produceras vid enheten. Externa "opponenter" bjuds in till de förseminarier som doktoranderna förväntas ha för respektive uppsats i avhandlingen.

Utöver de forskare som är anställda inom Handelshögskolan finns ett aktivt samarbete med andra institutioner inom Umeå universitet. Exempel på detta är samarbeten med Kemi, Ekologi, miljö och geovetenskap, Epidemiologi, Ekonomisk historia, Beteendevetenskapliga mätningar, Statistik, mfl. Ofta är dessa samarbeten relaterade till forskning, men ibland även så att vi är delaktiga i kurser vid dessa enheter. När det gäller samarbetspartner inom den svenska akademien bör nämnas Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU), Uppsala universitet, Göteborgs universitet och Luleå tekniska universitet. Samarbetet med SLU är extra påtagligt då det finns ett aktivt och formaliserat samarbete i form av Centre for Environmental and Resource Economics (CERE). CERE är en grupp av forskare som inriktat sig mot miljörelaterade frågeställningar. Inom ramen för CERE bedrivs både teoretisk och empiriskt inriktad forskning, där mycket av arbetet är policyinriktat. I detta sammanhang är det också relevant att lyfta fram ett annat internt samarbete mellan forskare. Detta benämns "The

Economic Policy Network” (TEPN) och fokus är riktat mot offentligt ekonomi och policy-relevanta frågeställningar. Denna grupp av forskare bedriver regelbunden workshopverksamhet, vilket fungerar som kvalitetskontroll när det gäller forskning inom området.

Inom ramen för CERE finns även ett antal doktorander. De tar del av den aktiva forskningsmiljön och deltar även i många kontakter med omvärlden. Några av doktoranderna är direkt kopplade till näringslivet och privata aktörer via så kallade forskarskolor. Några av doktoranderna vid CERE är formellt anställda av SLU i Umeå men de bidrar förstås till den sammantagna miljön även för doktoranderna i Nationalekonomi (campusområdet i Umeå delas av Umeå universitet och SLU).

Att säkerställa kvalitet på avhandlingar kräver engagemang på flera fronter. En utgångspunkt är naturligtvis en väl anpassad handledning. En utveckling under senare år är att doktorander framför allt är finansierade via externa forskningsprojekt eftersom fakultetsanslaget inte kan finansiera doktorander i samma utsträckning som tidigare. En fördel är att doktoranderna redan tidigt under sin utbildning blir del av en forskargrupp med ett tydligt forskningstema. Nackdelen är att möjligheten för doktoranden att välja forskningsområden minskar. Innan denna förändring i finansieringsformer var det oftare så att doktorander kunde vänta med exakt forskningsinriktning tills delar av kursprogrammet var genomförda. Utvecklingen har dock medfört att doktoranderna i större utsträckning, och tidigare i utbildningen, introduceras i större forskningsnätverk och samverkansfrågor. Doktorandens första vetenskapliga arbete(n) sker ofta med handledare som medförfattare, vilket kan göra det enklare att lära sig hantverket som forskare. Nätverket som upprättats vid de inledande arbetena är förstås viktigt då doktoranderna blir alltmer självständiga längre fram i utbildningen och förväntas bedriva mer självständig forskning och skriva egenförfattade uppsatser. Doktorander presenterar arbeten vid internationella konferenser. Konferensdeltagande och presentationer bidrar till progressionen i utbildningen då det ställer krav på avvägningar när det gäller innehåll men även förhållningssätt till kommentarer och synpunkter. Det fungerar också som en kvalitetskontroll. Utöver det stöd universitetet kan erbjuda har doktoranderna varit framgångsrika när det gäller att erhålla konferens- och internationaliseringsbidrag från externa källor.

I vår studieplan finns beslutat att (1) de i avhandlingen ingående texterna ska doktoranden ha författat ensam eller gemensamt, och (2) de ska ha sådan kvalitet att de bedöms uppfylla rimliga krav för att antas till publicering i en erkänd vetenskaplig tidskrift. Doktoranderna skickar sina uppsatser till erkända peer-review tidskrifter. I de avhandlingar som läggs fram vid enheten är det oftast så att en uppsats redan är publicerad i någon vetenskaplig tidskrift. Uppsatser som skrivs av doktorander presenteras vid enhetens workshops eller seminarier. En slutversion granskas också av interna bedömare där minst en av bedömarna är professor. I de fall vi anser att vår interna kompetens inte är tillräcklig (utöver handledarna) bjuds i vissa fall in externa opponenter för att säkerställa kvalitet och omfattning på arbetet. Avhandlingarnas kvalitet, omfattning, etc. beskrivs även i kommande stycken.

Doktorandgruppens sammansättning (avseende exempelvis kön, ålder, inriktning, och för utbildningen relevanta språkkunskaper) och doktoranderna som eventuellt befinner sig på

annan ort eller i annan miljö. Vilka eventuella möjligheter och utmaningar som har identifierats i detta avseende och hur dessa har hanterats.

Grunden till doktorandgruppens sammansättning läggs i samband med rekryteringsarbetet. Under de senaste tio åren har det skett en viss förändring när det gäller möjligheterna för rekrytering. I allmänhet har det gått från doktorander finansierade av "fakultetsmedel" till doktorander som i betydligt större utsträckning är direkt finansierade via forskningsprojekt. Denna förändring har haft stor betydelse för de forskningsområden som doktoranderna befinner sig inom. I det tidigare systemet var det i större utsträckning så att doktoranden själv kunde påverka inriktning under de första åren i forskarutbildningen. Ofta bestod de första åren av kurser och där fanns utrymme att hitta intressanta områden att fördjupa sig inom och tillägna avhandlingen. I det nuvarande systemet är det snarare så att doktoranderna förväntas ha en forskningsplan med inriktning på avhandlingen redan vid utbildningens start (i vissa fall revideras visserligen planen). I många fall är forskningsområdet klart beskrivet i det projekt som finansierar doktoranden. Vi bedömer att det finns för- och nackdelar med båda systemen. I det senare är fördelen att doktoranderna redan från start vet ganska väl vad de kommer att arbeta med och vilken kompetens (kunskapsmål) de söker från exempelvis de inledande kurserna. Det är även så att forskningsplanen ofta fungerar som ett verktyg vid rekrytering för att kunna värdera de olika kandidaternas förmåga att tillgodogöra sig och genomföra en forskarutbildning. Nackdelen med det nuvarande systemet är att friheten att välja forskningsområde efter intresse till stor del begränsas av projektets inriktning. I det tidigare systemet var friheten att välja område efter intresse den stora fördelen, medan nackdelen istället var att det kunde ta alltför lång tid innan doktoranden påbörjade avhandlingsarbetet. Idag kan doktoranderna ofta påbörja avhandlingsarbetet redan vid start av programmet.

Rekryteringsprocessen börjar med att forskarutbildningsansvarig, handledarkollegiet och prefekt diskuterar eventuella finansiella utrymmen (ibland föregås detta av samtal mellan projektägare och prefekt). I vissa fall planerar man söka särskilda projektpengar för doktorander. Diskussionen tar ofta sin utgångspunkt i de forskningsområden som vi bedömer kan vara av intresse dels för doktorander och arbetsmarknadens efterfrågan, men även i förhållande till kvalitet på handledarresurser och kompetens. Det som beaktas är de redan starka forskningsområden som enheten arbetar inom, men även den bredd som enheten vill eftersträva. På grund av enhetens storlek och forskningsinriktningar måste avvägningar göras i detta sammanhang.

Nästa steg är att formulera en relevant utlysning som speglar de förkunskapskrav vi önskar och tror är nödvändiga för en lyckad forskarutbildning. Erfarenheten är att söktrycket på våra doktorandtjänster är mycket gott. De sista åren har vi haft både svenska och internationella kandidater av mycket hög kvalitet och i vissa fall har ansträngningar gjorts för att anta fler kandidater än de ursprungligen utlysta. Detta är ett angenämt problem och vi bedömer att kvaliteten på kandidaterna har varit mycket god de senaste åren. I många fall bedöms internationella kandidater som väldigt starka. I vissa fall kräver dock projekten kunskaper i svenska språket och svenska förhållanden eftersom de kan vara tydligt kopplade till svensk policy och svensk dokumentation och data. En annan aspekt när det gäller språkkunskaper är att det finns ett behov av svenskspråkiga lärare på framförallt grundläggande nivå. När det gäller de internationella kandidaterna som antas har vi väldigt

bra erfarenhet av deras kunskaper i det engelska språket. Vi kräver intyg på relevanta språktest eller motsvarande och dessutom signalerar oftast ansökan i sig, och de intervjuer som genomförs, vilken nivå de håller språkligt.

Ansökningarna läses av minst tre kollegor vid enheten, av dessa är en den forskarutbildningsansvarige. För att beakta helheten anser vi att det är viktigt att inte enbart "projektägaren" läser ansökningarna. Relativt stor vikt läggs vid tidigare uppsatser och den forskningsplan som vi efterfrågar. Även könsaspekten och eventuell nationell eller internationell profil beaktas. När ansökningarna är granskade rangordnas kandidaterna utifrån meriter och åtminstone två (ofta tre) kandidater kallas till intervju. Efter intervjuerna diskuteras kandidaternas olika styrkor och svagheter och ett förslag lämnas till prefekt (biträdande). Prefekt fattar slutligen beslut om antagning. För alla antagna doktorander beslutas om en finansieringsplan och individuell studieplan i samband med antagning. Finansieringsplanen säkerställer att finansiering finns för hela forskarutbildningens längd. I det fåtal fall stipendiefinansiering kommer ifråga gäller att de sista två åren i forskarutbildningen skall motsvaras av en traditionell doktorandtjänst. Det är även så att eventuell stipendiefinansiering tydligt framgår av utlysningen. Stipendiefinansiering är dock ovanligt.

I ett fåtal fall har det skapats möjlighet till lokalisering av doktorand utanför det egna lärosätet. För närvarande har vi två doktorander som inte befinner sig heltid i Umeå. En av dessa är finansierad av ett SIDA projekt. I detta fall har doktoranden befunnit sig i sitt hemland under långa perioder, även om längre besök gjorts i Umeå. Doktoranden har haft sina huvudsakliga handledare vid Umeå universitet, samtidigt som en akademisk kontakt funnits i hemlandet. Trots att detta arrangemang klart tydliggjorts vid antagning har det inte fungerat tillfredsställande. I de perioder som doktoranden befinner sig i Umeå har handledning fungerat bra och arbetet med avhandlingen har löpt på. I de perioder som doktoranden befunnit sig i hemlandet har denne arbetat med andra saker (bl.a. undervisning) och därför har arbetet med avhandlingen inte löpt på i önskvärt tempo. En lärdom från detta fall är att det är ännu viktigare att klart beskriva i den individuella studieplanen hur arbetet skall genomföras. Det är även viktigt att i möjligaste mån tillse att doktoranden kan befinna sig vid vårt egna lärosäte. Det skapar större kontroll från ett handledarperspektiv, men även tydligare koppling till den nödvändiga forskningsmiljön från ett doktorandperspektiv.

I det andra fallet har doktoranden en anställning och finansiering på en annan statlig myndighet. I detta fall har ett omfattande avtal skrivits mellan parterna. Avtalet reglerar finansiering, lokalisering, juridiska villkor, etc. Då vi har erfarenhet från eventuella svårigheter som kan uppstå vid handledning "på distans" har detta kommunicerats med både aktuella handledare och doktoranden. Ett exempel på detta är att involvera en extern handledare (kollega på den aktuella myndigheten) på ett tydligare sätt. I dialog med handledare och doktorand har vi diskuterat möjliga sätt att göra handledningen så bra och produktiv som möjligt. Det förslag som vi kommit överens om är att, utöver de fysiska besök som görs, schemalägga regelbundna handledningstillfällen via Skype. Från doktorandens perspektiv bedömer vi att förutsägbarheten ökar samtidigt som handledarnas kontroll över arbetet och progression förbättras.

Antalet doktorander har minskat stadigt till att de senaste åren vara cirka 10-15 med en genomsnittlig antagning på cirka två per läsår (att jämföra med toppar på 30-35 doktorander). För närvarande (hösten 2016) har enheten 11 aktiva doktorander i programmet.¹ Av dessa är 6 doktorander "internationella" (icke svensk-språkiga) från Afrika, Asien och Sydamerika. Vår erfarenhet är att dessa doktorander mer än väl kan konkurrera med svenska kandidater. Ofta har de gedigna kunskaper i såväl nationalekonomi som empiriska och matematiska metoder. Utifrån ett framtida kompetensförsörjningsbehov bör dock påpekas att vi bedömer internationella doktorander som mer sannolika att flytta från Umeå efter disputation. Detta kan förstås vara ett problem och det är något som till viss del beaktas vid rekrytering. När det gäller könsaspekten ser vi en viss överrepresentation av män. I dagsläget (hösten 2016) har vi 9 män och två kvinnor (januari 2017 antogs en kvinna till forskarutbildningen). Enheten ser det som ytterst viktigt att fortsättningsvis beakta könsaspekten då vi även ser en överrepresentation av män bland lektorer, docenter och professorer. Nuvarande och framtida doktorander ses som del i framtida kompetensförsörjning. Till viss del kompenseras för den nedåtgående trenden när det gäller antalet doktorander genom ett ökat antal post doc - nationella såväl som internationella. Åldersstrukturen bland doktorander är väldigt homogen då alla utom en är född mellan 1982 och 1988. Den som avviker från detta är född 1959. Vid antagning och rekrytering är ålder inte något som beaktas i någon större utsträckning.

Handledargruppens sammansättning (avseende exempelvis kön, ålder, och för utbildningen relevanta språkkunskaper inriktning) och hur stor del av handledarna som eventuellt befinner sig på annan ort eller i annan miljö. Vilka eventuella möjligheter och utmaningar som har identifierats i detta avseende och hur dessa har hanterats.

Handledargruppen i allmänhet finns beskriven i tidigare avsnitt gällande forskningsmiljö och personal. Traditionen är att alla handledare finns inom enhetens organisation. Varje doktorand har minst två handledare som på något sätt är lokaliserade (anställda) vid enheten. I något fall är handledare anställd på väldigt liten andel, men då har de istället någon annan form av post doc finansiering (stipendium) vid enhetens forskningsmiljö.

För närvarande har enheten 16 aktiva handledare, varav endast en är kvinna. Av dessa är åtta professorer, två docenter och resterande lektorer. Fyra av handledarna har utländsk bakgrund. Tre doktorander har tre handledare medan de övriga har två handledare. Åldersstrukturen bland handledare är relativt jämt fördelad där den yngsta är född 1981 och den äldsta är född 1957. Handledarna publicerar regelbundet i vetenskapligt erkända tidskrifter (se publikationslistor). Detta diskuteras även i andra avsnitt.

Hur systematiska granskningar genomförs för att säkerställa att forskarutbildningsmiljön har hög kvalitet, vilka åtgärder som eventuellt vidtas i samband med uppföljning samt hur återkoppling av dessa åtgärder sker i syfte att säkerställa att forskarutbildningsmiljön har hög kvalitet och att relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

---

¹ Utöver dessa finns ett fåtal doktorander som är nära slutförande av sin forskarutbildning. Dessa kännetecknas av att de redan fått andra jobb och slutför sin avhandling parallellt med detta. I nuläget har vi två doktorander som vi bedömer kommer att disputera inom cirka ett år.

Grunden till forskarutbildningsmiljön ligger i att det bedrivs forskning av hög kvalitet och att doktorandgruppen som helhet fungerar på ett tillfredsställande sätt. Vid Umeå universitet och Handelshögskolan ställs tydliga krav på att forskare skall bedriva forskning av god kvalitet. Vid enheten finns en tradition av att sikta på relativt högt rankade vetenskapliga tidskrifter. I universitetets tilldelning av resurser används publikationer som ett mått på produktivitet och kvalitet. Det är givetvis så att väldigt många tidskrifter håller en sådan kvalitet att de räknas i universitetets fördelningssystem, samtidigt som det finns sådana som inte håller tillräcklig kvalitet. Traditionen på enheten är att alltid försöka publicera i de etablerade tidskrifterna. Det bör också påpekas att den absoluta merparten av publikationerna sker som enskilda uppsatser och inte i bokform.

Organisatoriskt är biträdande prefekt ansvarig för enheten men bistås av forskarutbildningsansvarig och forskningsansvarig. Dessa företräder enheten och forskarutbildningsämnet i de strategiska diskussioner som förs vid Handelshögskolan såväl som på fakultetsnivå. På fakultetsnivå finns ett nätverk för forskarutbildningsansvariga där strategiska frågor diskuteras. Exempel på saker som diskuteras i detta forum är denna utvärdering, frågor kring ISP, reviderade allmänna studieplaner (ASP), förändringar och strategier kring framtida finansieringsformer, etc. Det är också ytterst värdefullt att mer specifika doktorandärenden och problematiska situationer tas upp i denna grupp då den samlade erfarenheten ofta är ovärderlig. I gruppen diskuteras även doktorandkurser som kan vara lämpliga för flera forskarutbildningsämnen och huruvida det finns möjlighet till samarbeten. I gruppen planeras även för "doktoranddagar" etc. som bidrar till den samlade forskarutbildningsmiljön vid fakulteten.

Som nämnts i ett tidigare avsnitt fungerar även Handelshögskolans kvalitetsledningssystem som ett bra verktyg för att säkerställa hög kvalitet. På universitetsgemensam nivå bedrivs också ett kvalitetsledningsarbete direkt kopplat till forskarutbildningarna. Under 2016 har det initierats ett nytt kvalitetsledningssystem (Kvalitetssystem för utbildning på forskarnivå vid Umeå universitet) som sedermera beslutats januari 2017. I detta dokument regleras hur Umeå universitet ser på kvalitet i forskarutbildningen och hur det skall främjas, utvärderas och kontrolleras. I detta framgår även ansvarsområden för olika funktioner i organisationen.

När det gäller relevant samverkan med det omgivande samhället finns detta beskrivet i tidigare avsnitt (även på vissa andra ställen i denna självvärdering). I allmänhet anser vi att den forskning som bedrivs och de forskningsprojekt som finns tillsammans bidrar till samverkan med det omgivande samhället. Som tidigare nämnts bedrivs forskning finansierat av myndigheter (Finansdepartementet, Havs- och Vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, etc.) och andra privata intressenter som exempelvis EFORIS (Energiforsk program för elmarknadens funktion och roll i samhället). I dessa sammanhang kommuniceras forskningsresultat i populärvetenskapliga rapporter och seminarier.

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar bred kunskap och förståelse både inom forskarutbildningsämnet och för vetenskaplig metodik/konstnärliga forskningsmetoder inom forskarutbildningsämnet.

B. Systematisk uppföljning görs av utbildningens utformning och genomförande i syfte att säkerställa måluppfyllelsen. Resultaten av uppföljning omsätts i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

De olika målen för vår forskarutbildning tar sin utgångspunkt i högskoleförordningens definierade områden *kunskap och förståelse, färdighet och förmåga, samt värderingsförmåga och förhållningssätt*. Med dessa som utgångspunkt har vi formulerat en allmän studieplan som på ett övergripande sätt beskriver hur dessa mål ska uppnås. I den allmänna studieplanen definieras de kurser som ska genomföras, samt andra aktiviteter som ska ingå i forskarutbildningen och som bidrar till måluppfyllelse. Det bör nämnas att vi under de senaste åren haft en intensiv diskussion vid fakulteten kring hur de individuella studieplanerna kan användas för dokumentation och för att påvisa den progression och koppling till måluppfyllelse som är önskvärd. I den bästa av världar torde det vara önskvärt att tydligt förmedla hur varje enskild aktivitet i den enskildes forskarutbildning bidrar till att uppnå de olika målen. Det är tveklöst så att de senaste årens dialog mellan olika ämnen inom den samhällsvetenskapliga fakulteten bidragit till ökad insikt kring detta. Det är även så att vi experimenterat med exempelvis "matriser" som ska tydliggöra olika aktiviteter och deras koppling till examensmål. Avsikten har varit att långsiktigt hitta ett sätt att dokumentera måluppfyllelse så att det hjälper både doktorand och handledare. För närvarande har vi inte fattat beslut gällande det bästa sättet att göra detta, men vi upplever ändå att vi kommit en bit på vägen. Det är dock viktigt att poängtera att vi bedömer att vi uppnår målen på ett tillfredsställande sätt, även om vi ännu inte hittat det mest adekvata sättet att dokumentera detta i individuella studieplaner.

Hur former och innehåll i utbildningen säkerställer att doktoranderna visar bred kunskap och förståelse både inom forskarutbildningsämnet och för vetenskaplig metodik/konstnärliga forskningsmetoder inom forskarutbildningsämnet.

En viktig del i vår forskarutbildning är ett omfattande "kurspaket" motsvarande 105 högskolepoäng. Av dessa utgörs 75 högskolepoäng av obligatoriska kurser, medan de resterande 30 är att betrakta som kurser med valfri (men relevant för utbildningen) inriktning. De obligatoriska kurserna för doktorsexamen är uppdelade på matematiska metoder (15hp), ekonometri (15hp), mikroekonomi (15hp) och makroekonomi (15hp). Utöver dessa är det obligatoriskt att läsa kurser motsvarande 15hp med en tydlig inriktning mot det individuella avhandlingsområdet. Det obligatoriska kursprogrammet erbjuds vid enheten. Genom att kräva detta relativt omfattande kurspaket anser vi att vi kan säkerställa att doktoranderna visar bred kunskap och förståelse både inom det nationalekonomiska ämnet, men även inom de relevanta forskningsmetoderna. Det är således så att doktorander med en tydlig teoretisk inriktning får en bred och relativt djup kunskap i empiriska metoder,

samtidigt som empiriskt inriktade doktorander får bred kunskap inom mer teoretiska metoder (matematik, mikro- och makroekonomi). Genom att tillhandahålla dessa kurser vid enheten anser vi också att kvalitetskontrollen kan upprätthållas. I allmänhet består kurserna av ett antal föreläsningar för att underlätta inläring och skapa möjlighet till fördjupad dialog med lärare. Vid jämförelse med andra lärosäten, internationellt såväl som nationellt, gör vi bedömningen att litteraturen och föreläsningarna håller hög internationell standard. Kunskap och förståelse inom de olika kurserna examineras framförallt genom skriftlig tentamen. I de skriftliga tentamina skapas möjlighet att framförallt redogöra och visa förståelse för relevanta teorier och metoder. Utöver skriftlig tentamen innehåller kurserna i de allra flesta fall även mer fördjupade delar. Vanligtvis ges möjlighet att tillämpa de kunskaper (teorier och metoder) som erhålls via föreläsningar och kurslitteratur på fördjupningsuppgifter relaterade till avhandlingsområdet.

Givet relevant nivå och innehåll kan de resterande 30 poängen kurser väljas relativt fritt, vilket bidrar till en ökad vetenskaplig bredd. Vid enheten har det, inför och i samband med revidering av den allmänna studieplanen 2014, diskuterats eventuella förändringar av kursdelen och avhandlingsdelen i forskarutbildningen. En relativt stor andel kurspoäng i en forskarutbildning (som vi har i dagsläget) bidrar till att säkerställa progression inom ämnets kärnämnen. I och med att vi kan tillhandahålla de obligatoriska kurserna vid det egna lärosätet kan vi, i tillägg till progression, även säkerställa kvalitet och nivå. I vissa fall kan kurser tillgodoräknas från andra lärosäten och masternivå. I dessa fall är det viktigt att nivå och djup beaktas och det är ofta så att vi bedömer kurserna på sådant sätt att vissa tillägg måste göras för att kunna räknas i forskarutbildningen. Ofta handlar det om fördjupningar anpassade till avhandlingsområdet för att säkerställa kvalitet, djup och relevans i kunskaperna. I dagsläget finns inga planer på att förändra kursdel respektive avhandlingsdel i forskarutbildningen. Innehållet i forskarutbildningen är dock något som diskuteras löpande i olika sammanhang såsom handledarkollegium, utbildningsutskott och planeringsdagar och framtida förändringar är förstås något som kan uppkomma.

Utöver kursdelen är det förstås så att det finns andra aktiviteter i forskarutbildningen som relaterar till kunskap och förståelse för de relevanta områdena. I många fall finns delar i arbetet med att genomföra forskning som kräver individuell inläsning. Det handlar främst om områdesspecifika metoder och teorier som är direkt nödvändiga att erhålla kunskap och förståelse om för att kunna genomföra forskningen på den nivå som förväntas. Examinationen av dessa delar handlar ofta om att redogöra för den forskning man gjort och de beslut man fattat vid seminarier men även i den skriftliga slutprodukten.

Vi lägger vikt vid att avhandlingen introduceras med en relativt omfattande kapp. Kappan bidrar till att kontrollera om doktoranden på ett adekvat sätt kan redogöra för den egna forskningens bidrag och koppling till det nationalekonomiska ämnet i en vidare betydelse.

Hur progression uppnås under utbildningen och hur kopplingen ser ut mellan examensmål, lärandemål, lärandeaktiviteter och examination.

Hur progression uppnås och kontrolleras beskrivs i föregående stycke. Inom ramen för kurspoängen i forskarutbildningen sker examination dels genom skriftliga tentamen. Examination av relevanta kunskaper och färdigheter sker även genom muntliga

redovisningar och presentationer, samt skriftliga granskningar och fördjupningsuppgifter. Tydligt definierade examinationer är i många fall en förutsättning för uppföljning av kvalitets- och kunskapskontroll. Slutligen får man även se förseminarier och disputationstillfället som examination av relevanta kunskaper och färdigheter.

Hur säkras att det finns förutsättningar för doktoranderna att slutföra utbildningen inom planerad tid.

Kursdelen utgör nästan hälften av forskarutbildningen. Vanligtvis inleds forskarutbildningen med en intensiv läsperiod och mindre forskningsaktivitet även om doktoranderna tidigt börjar arbeta med avhandlingsdelen. Det är viktigt att doktoranderna får en bra vägledning av handledare och forskarutbildningsansvarig för att välja kurser som relaterar till deras forskningsområde. Coaching när det gäller de obligatoriska kurserna handlar ofta om ordningen på kurserna och hur mycket tid som önskas läggas på avhandlingsarbetet. När det gäller de fria kurserna handlar coachingen mycket om vilka kurser som är användbara och relevanta för avhandlingsarbetet. I vissa fall (alla som undervisar) kan det även handla om att tidigt läsa kurser med en pedagogisk inriktning. När det gäller sådana anser vi oss vara väl situerade då enheten för Universitetspedagogik och lärandestöd vid Umeå universitet (UPL) tillhandahåller relevanta kurser. En viktig del av den årliga revideringen av ISP är att följa upp kurserna och planera för nästkommande år och återstående kurser. Det är inte minst viktigt att koordinera kurserna med eventuella utlandsvistelser så att tiden nyttjas effektivt. Det finns även ett inslag av skarpa incitament då doktoranderna inte utan vidare får tillstånd av Samhällsvetenskapliga fakulteten att disputerat om kursdelen inte är avklarad. I möjligaste mån försöker vi tillgodose de behov som finns att erhålla kunskap och förståelse inom områden som inte täcks av kursprogrammet. Konkret kan det handla om fall där handledarna för en specifik doktorand är de enda som bedöms ha tillräcklig kompetens inom det aktuella området. I dessa fall tas kontakter med andra forskare eller externa opponenter inom de aktuella forskningsområdena. Oftast är det handledare i samråd med forskarutbildningsansvarig som initierar extra resurser som anses nödvändiga.

Vilka eventuella kvalitetsutvecklande åtgärder som vidtas i samband med uppföljning samt hur återkoppling sker av dessa kvalitetsutvecklande åtgärder i syfte att säkra målluppfyllelsen.

Den uppföljning som görs är främst via kursutvärderingar, handledning, forskarutbildningsansvarig och handledarkollegiet. Uppföljningar har i vissa fall lyft fram förbättringsmöjligheter i kurs- och seminarieverksamheten. Kvalitetsutvecklande åtgärder har i dessa fall handlat om delvis förändrat kursinnehåll och examinationsform. Exempelvis har tidigare kurser i ekonometri anpassats så att tillämpningar får större utrymme i både undervisning och examination. I linje med detta har det även lagts ett större fokus på introduktion till statistiska programvaror. Ett annat exempel är seminarieverksamheten som efter uppföljning kompletterats med tydligare workshopinslag i forskarutbildningen där förväntningar på färdiga arbeten tonats ned. I den senaste revideringen av den allmänna studieplanen infördes även tydligare krav på seminariedeltagande.

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas, visar förmåga att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade (konstnärliga) uppgifter inom givna tidsramar samt såväl i nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet kan presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt. Doktoranderna ska också visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

B. Systematisk uppföljning görs av utbildningen för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande är av hög kvalitet och att doktoranderna uppnår målen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Hur former för och innehåll i utbildningen säkerställer att doktoranderna visar förmåga att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar samt såväl i nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet kan presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt. Hur doktoranderna visar förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

Som tidigare nämnts har enheten (institutionen) en lång tradition av forskarutbildning och avhandlingar (lic och doktor) har publicerats sedan 1972. Totalt har det publicerats 121 doktors- och lic-avhandlingar vid institutionen. Givetvis är det så att kvaliteten på dessa avhandlingar kan variera något men omdömet från nydisputerades arbetsgivare brukar i allmänhet vara väldigt gott. Den vetenskapliga kvaliteten garanteras dels genom de kompetenta handledarresurser som vi erbjuder, men även genom de kontrollstationer som vi använder oss av.

Doktoranden ska vid minst tre tillfällen presentera det egna avhandlingsarbetet vid enhetens seminarium eller motsvarande. Inom ett år från starten av forskarutbildningen ska en forskningsplan med redogörelse för hittillsvarande och fortsatt arbete läggas fram. Detta kräver förmåga att på ett adekvat sätt identifiera och formulera frågeställningar, samt planera forskningsarbete. Längre fram i utbildningen blir dessa komponenter viktiga då doktoranden förväntas producera flera uppsatser – även egenförfattade. Inom två år från starten av forskarutbildningen ska avhandlingsarbetet presenteras och granskas av särskild läsare. I normalfallet innebär det att minst en vetenskaplig uppsats från avhandlingen presenteras. Presentationen skall omfatta det skriftliga material som producerats och en diskussion ska ske med den eller dem som granskat arbetet. I vissa fall kan detta ersättas av presentation på konferens. I samband med avhandlingens slutförande ska slutseminarium hållas för samtliga delar i avhandlingen. Vid slutseminariet utses två granskare för varje del av (uppsats i) avhandlingen. Av granskarna ska en vara minst motsvarande lektorskompetent, medan den andra kan vara en doktorand. I de fall delar av avhandlingen

färdigstälts tidigare kan seminarium för enskilda delar ersätta ovan nämnda slutseminarium. Utöver enskilda uppsatser (vanligtvis två samförfattade och två egenförfattade) ställer vi krav på att avhandlingen skall innehålla en relativt omfattande kapp. I kappan visar doktoranden prov på bredd och djup i sina insikter från den aktuella forskningen. Det krävs även att doktoranden visar förmåga att identifiera behov av ytterligare kunskap samtidigt som det egna arbetet skall sättas in i en större kontext. Kappan bedöms av opponent och betygsnämnd i samband med disputation.

I samband med disputation säkerställs att opponenter är vetenskapligt meriterade och med särskild kompetens inom avhandlingsområdet. Ofta innebär detta att opponenter tas från lärosäten utanför Sveriges gränser. Även betygsnämnden väljs omsorgsfullt för att representera vetenskaplig bredd, men samtidigt gärna särskilt intresse och kompetens inom det aktuella forskningsområdet. Det skall finnas representation av båda könen i betygsnämnden.

Mycket av den forskning som bedrivs är tydligt policyrelevant och doktorander inkluderas/involveras ofta i detta. I vissa fall då doktoranderna är del i projekt som avrapporterar till exempelvis myndigheter (Energimarknadsinspektionen) blir doktoranderna även involverade i dialogmöten, publiceringar och andra sammanhang.

Hur progression uppnås under utbildningen och hur kopplingen ser ut mellan examensmål, lärandemål, lärandeaktiviteter och examination.

Inom ramen för en forskarutbildning finns en mängd olika aktiviteter som tillsammans bidrar till de olika lärandemålen. När det gäller färdighet och förmåga, samt värderingsförmåga och förhållningssätt är det kanske inte främst kursdelen i utbildningen som utmärker sig. Relevanta aktiviteter i detta sammanhang kan snarare vara seminarier, konferensdeltagande, handledningsmöten, publikationsarbete, egen inläsning, granskning av andras arbete, populärvetenskap, avhandlingsarbete, forskningsansökningar, etc. Många av dessa aktiviteter sker löpande under forskarutbildningen och de länkar till olika lärandemål beroende på när, och på vilket sätt, i utbildningen det sker.

Seminariedeltagande är en aktivitet som sker löpande och regelbundet genom hela utbildningen. Det finns även ett krav på dokumenterat deltagande vid minst hälften av enhetens seminarier under doktorandtiden. I början av utbildningen förväntas doktoranden delta men kan behöva vägledning och hjälp att tolka och relatera innehållet till forskningsområdet. Längre fram i utbildningen förväntar vi oss att doktoranden kan vara, bl.a. tack vare de kurser som tagits, mer konstruktiv och ställa vetenskapligt relevanta frågor. Frågor och kommentarer kan antingen komma direkt i seminariesammanhanget, men även i ett senare skede i samband med diskussioner med handledare och andra. Det är givetvis så att förståelse i samband med seminarier visar på teoretisk och metodmässig kunskap och förståelse. Konferensdeltagande är till vissa delar väldigt likt seminariedeltagande. En stor skillnad är dock att doktoranden i samband med konferens förväntas presentera sin egen forskning i någon form. Oftast sker det för våra doktorander genom traditionella konferenspresentationer, men det kan även ske som "poster-presentationer".

Handledningsmöten är värdefulla och nödvändiga för att föra forskningen framåt, men är även i sig värdefulla för att visa och kontrollera/säkerställa progression. I början av utbildningen förväntar vi oss i allmänhet att handledaren styr och driver handledningstillfällena givet doktorandens önskemål. I slutfasen av utbildningen är det snarare så att doktoranden själv driver samtalen och handledaren agerar "rådgivare". Ett sätt att kontrollera/observera denna progression i vår utbildning är att doktoranderna normalt sett övergår till att producera egenförfattade uppsatser och självständig forskning.

Inläsning av litteratur (utöver kurslitteratur) är en helt nödvändig komponent i forskningsarbetet. Det första steget i detta sammanhang är vanligtvis att handledaren ger råd och rekommendationer när det gäller relevant litteratur. Ju längre fram i forskarutbildningen doktoranden kommer desto mer självständig blir denna i arbetet att välja relevant litteratur. Doktoranden ansvarar själv för att göra relevanta tolkningar och avvägningar kring användandet av referenser etc. I detta ligger även förmågan att göra adekvata avvägningar mellan metoder, teorier, etc. för att sedan tillämpa detta i det egna arbetet. Det gäller förstås även att värdera innehåll och betydelsen av det egna arbetet för den aktuella litteraturen på området. I och med självständigt producerad forskning av god vetenskaplig kvalitet kontrolleras dessa färdigheter.

Enheten stimulerar doktorander att skriva forskningsansökningar. Visserligen finns ekonomiska resurser för de flesta aktiviteter, men vi förväntar oss ändå att doktorander försöker söka pengar till konferenser, externa kurser, etc. Vi har också introducerat en egen kurs i att söka forskningspengar. Examinationen sker i form av att skriva en forskningsansökan och att kritiskt granska andras ansökningar. I uppgifterna ingår även kännedom om de olika finansieringsformer som finns efter disputation.

Progressionen i utbildningen innebär att doktoranderna presenterar sitt inledande arbete vid framförallt interna workshops. Vid minst ett tillfälle förväntas doktoranderna delta vid en internationell konferens, och där presentera egen forskning. Den samhällsvetenskapliga fakulteten ger, med krav på motfinansiering av enheten, internationaliseringsbidrag. Dessa bidrag erhålls i konkurrens vid enheten. Det finns även förväntningar på att doktoranderna söker andra medel för konferenser och/eller studier vid andra lärosäten (ofta utomlands). Att skriva ansökningar är en viktig del i utbildningen. Det kräver förmåga att motivera sin forskning och även sätta in det i ett större sammanhang.

Hur säkras att det finns förutsättningar för doktoranderna att slutföra utbildningen inom planerad tid.

Krav på seminarier och mittseminarier (infördes i den senaste revideringen av studieplanen 2014) är viktiga kontrollstationer för avhandlingsarbetet. Vi kan konstatera att det är relativt vanligt att doktoranderna inte slutför utbildningen inom utsatt tid. Vi ser dock en utveckling att förseningarna blir kortare samt att fler avslutar utbildningen i tid. När det blir känt att en doktorand riskerar att inte slutföra inom utsatt tid försöker vi till att börja med identifiera orsaken. Det kan i sammanhanget finnas orsaker som är legitima, exempelvis dataproblem el. dyl. som inte går att förutse. Doktorander kan också fastna i olika problem som föranleder en ökad handledarinsats, vilket också förekommer. Det är vanligt att handledare, forskarutbildningsansvarig och handledarkollegium kommer överens om en plan med

särskilda handledningsinsatser för att underlätta ett slutförande. Detta finns även beskrivet i andra avsnitt.

Vilka eventuella kvalitetsutvecklande åtgärder som vidtas i samband med uppföljning samt hur återkoppling av dessa kvalitetsutvecklande åtgärder som sker i syfte att säkra måluppfyllelsen.

I det fall kvaliteten på de arbeten som genomförts inte är tillfredsställande diskuteras detta i handledarkollegiet. I fall med bristande kvalitet utses en grupp av handledare som tillsammans kan vara med och läsa arbete, bedöma omfattning samt inriktning. I vissa fall kan diskussion uppstå huruvida doktoranden håller sig inom det aktuella forskarutbildningsämnet. Genom att låta erfarna forskare (främst professorer) läsa arbetet kan en bedömning göras av innehållet. I vissa fall har externa (utanför Umeå universitet) granskare tillkallats. Efter dessa diskussioner kommuniceras resultatet med doktoranden och en plan läggs för det återstående arbetet. Vid behov sätts, om möjligt, extra resurser in.

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Aspekt: Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen säkerställer genom utformning, genomförande och examination att doktoranderna, när examen utfärdas ska visa intellektuell självständighet, (konstnärlig integritet), och vetenskaplig redlighet/forskningsmässig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar. Doktoranden ska också ha nått fördjupad insikt om vetenskapens/konstens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används

B. Systematisk uppföljning görs av utbildningen för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande är av hög kvalitet och att doktoranderna uppnår målen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Hur former för och innehåll i utbildningen säkerställer att doktoranderna når intellektuell självständighet, (konstnärlig integritet), och förmåga att visa vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar. Hur det säkerställs att doktoranden når fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

Måluppfyllelse när det gäller värderingsförmåga och förhållningssätt handlar kanske främst om att skriva en väl sammansatt avhandling av tillräcklig vetenskaplig kvalitet. Detta kontrolleras av interna bedömare vid förseminarier samt av betygsnämnd och opponenter vid disputationstillfället. Det är även så att många aktiviteter beskrivna i föregående avsnitt om färdighet och förmåga relaterar till värderingsförmåga och förhållningssätt.

Doktorander uppmuntras till att söka extern finansiering för exempelvis konferensdeltagande och deltagande i kurser utanför det egna lärosätet. Att skriva relevanta ansökningar kräver i många fall intellektuell självständighet och förmåga att göra forskningsetiska avvägningar. Det kräver även förmåga att värdera vetenskapens möjligheter och begränsningar, samt vilken roll den kan spela för samhället. Samhällsrelevansen är av yttersta vikt för att erhålla extern finansiering. I ansökningsarbetet måste man även kunna argumentera för det nationalekonomiska perspektivets betydelse för samhället. Vi kan kontrollera dessa förmågor genom de forskningsansökningar som skrivs, men även via kursprogram. Vi har numera en kurs i att skriva forskningsansökningar där examinationen är just att skriva en ansökan och visa prov på de ovan nämnda färdigheterna. Kursen baseras på inbjudna forskare vid Handelshögskolan som genom åren varit framgångsrika med att generera externa forskningsmedel. Det tvärvetenskapliga perspektivet är centralt i kursen, likaså etiska överväganden och nyttan av nätverk. Exempelvis diskuteras etiska avvägningarna rörande datainsamling och hantering i de fall projekt spänner över flera länder (både när det gäller forskare och aktuella data).

Doktoranderna skickar sina färdiga uppsatser till vetenskapliga tidskrifter (referee-granskade). Processen att skicka in material och sedan få kommentarer och förslag på ändringar kopplar tydligt till intellektuell självständighet, vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra etiska avvägningar gällande exempelvis databehandling.

Hur progression uppnås under utbildningen och hur kopplingen ser ut mellan examensmål, lärandemål, lärandeaktiviteter och examination.

Avhandlingsarbetet inleds oftast med ett tydligt samarbete mellan doktorand och handledare (eller senior forskare) som utmynnar i samförfattade uppsatser. Efter hand utvecklas doktoranden till en alltmer självständig forskare och kan därför på egen hand göra relevanta avvägningar, etc. Detta utmynnar i egenförfattade uppsatser att inkludera i avhandlingen. Det är även så att kappan (tidigare beskriven) kräver ett självständigt arbete. Examinationen av dessa delar sker främst via förseminarier med opponent, samt via disputationstillfället med opponent och betygsnämnd.

Kursprogrammet är också utformat för att beakta progression i värderingsförmåga och förhållningssätt. Inledande kurser är ofta mindre tillämpade medan senare kurser öppnar för mer tillämpningar och krav på egna avvägningar och bedömningar.

Hur säkras att det finns förutsättningar för doktoranderna att slutföra utbildningen inom planerad tid.

Det genomförs regelbundna uppföljningar av de individuella studieplanerna. I normalfallet innebär det en uppföljning varje år men för de som bedöms väldigt nära en disputation kan denna princip ibland frångås. I dessa fall är motivet att handledare signalerar att doktoranden är väldigt nära färdigställande av avhandling. Tyvärr missbedömer handledare ibland situationen och det drar ut mer på tiden än beräknat. Detta är olyckligt och kan förbättras med att genomföra en tydligare, och kanske extra, ISP i slutskedet. Denna skulle då kunna innehålla en något mer detaljerad tidplan fram till disputation. Det skall påpekas att även med ett sådant system kan det förekomma avvikelser mellan plan och verkligt utfall. Vår erfarenhet tyder på att den gynnsamma arbetsmarknaden för nationalekonomer och våra doktorander kan vara ett problem i detta sammanhang. I flera fall har doktoranden fått jobb i samband med färdigställandet och slutfasen av avhandlingsarbetet. Då händer det att fokus flyttas till det nya arbetet för en tid och disputationen skjuts på framtiden. I detta sammanhang bör det dock lyftas fram att den genomsnittliga tiden i forskarutbildningen har förkortats under de senaste åren. Vår egen analys av detta är att det delvis kan förklaras av de tydligare kontrollpunkter som vi infört längs vägen i forskarutbildningen och som formaliserades i den reviderade och tydligare allmänna studieplanen (ASP) 2014. Den allmänna studieplanen arbetades fram internt vid enheten och många var en del av detta arbete. Vi upplever att förändringarna gjort att doktoranderna mer sällan hamnar i situationen att många uppsatser skall färdigställas under det sista året (halvåret). Vi tror att den nya ASP:en är tydligare från doktorandernas synvinkel och ökar tryggheten och förutsägbarheten.

Utöver de mer formella uppföljningarna av de individuella studieplanerna genomförs årligen "utvecklingssamtal" med varje enskild doktorand. Dessa samtal genomförs av den forskarutbildningsansvarige på enheten. Syftet är att utifrån ett mer allmänt perspektiv prata om doktorandens situation, upplevda arbetsmiljö, etc. Det framförs tydligt att den forskarutbildningsansvarige normalt inte är insatt i det direkta avhandlingsarbetet och därför diskuteras inte konkreta forskningsfrågor. Givetvis är det så att det kan framkomma frågor

som den forskarutbildningsansvarige kan förmedla och diskutera vidare med handledare och andra kollegor. I samband med detta möte diskuteras även huruvida det skulle behövas någon ytterligare/annan handledare i teamet kring doktoranden. I vissa fall kan det även handla om att byta forskarutbildningsämne från/till det närliggande ekonometriområdet. Diskussionen kretsar även kring den tid som doktoranden har kvar eftersom det i vissa fall kan han ändrats beroende på undervisning, föräldraledighet eller annat. Det är viktigt att doktoranden känner sig delaktig i denna diskussion och att doktorand och enhet är överens. I detta samtal diskuteras även eventuella karriärval och vad som händer då doktoranden disputerat. Det förs minnesanteckningar för det som diskuterats vid utvecklingssamtalen, men detta är normalt inget som förs över till den individuella studieplanen eftersom det ibland kan vara personliga och privata frågor och diskussioner.

Vilka eventuella kvalitetsutvecklande åtgärder som vidtas i samband med uppföljning samt hur återkoppling av dessa kvalitetsutvecklande åtgärder som sker i syfte att säkra målpuppfyllelsen.

Den uppföljning som görs är främst via handledning, forskarutbildningsansvarig och handledarkollegiet. Handledning sker regelbundet och i många fall spontant. Totalt sett har varje doktorand rätt till minst 100 klocktimmar per läsår (heltidsstudier). När forskning bedrivs inom ramen för givna projekt förs ofta diskussioner inom hela gruppen och det kommuniceras i samband med avrapportering till intressenter i exempelvis forskarskolor. Forskarutbildningsansvarig och handledarkollegium kan ses som en referensgrupp kring respektive doktorand. Det förs, som nämnts tidigare, individuella samtal med forskningsutbildningsansvarig, samt genomgångar av läget för respektive doktorand i handledarkollegiet. Kollegiet tar vid behov på sig rollen att om möjligt stötta och hjälpa med extra granskningar etc. av skrivet material. Vi har ett nyligt fall där en doktorand på egen hand sänt in och fått accepterad en artikel i tidskrift som handledarna till viss del ifrågasätter kvaliteten på. I detta fall handlar det om redlighet när det gäller att presentera korrekta resultat. Det har förmedlats att det inte är acceptabelt att publicera forskning som man vet är ifrågasatt. Handledarkollegiet har i detta specifika fall gemensamt utformat en skrivelse med rekommendationer kring hur tidskrift bör informeras etc. Detta är ett fall (om än väldigt ovanligt) där vi tyvärr upptäcker att doktoranden riskerar att inte uppfylla de krav vi måste ställa på hederlighet och forskningsetiska avvägningar. Handledare vid institutionen är väl förtrodda med grundläggande etiska principer inom forskningen. Det är tack vare handledare och handledarkollegiets gemensamma insatser som detta har kunnat tillrättaläggas.

Arbetslivets perspektiv

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen är användbar och förbereder doktorander för ett föränderligt arbetsliv.

B. Utbildningens utformning och genomförande följs systematisk upp för att säkerställa att den är användbar och förbereder för arbetslivet. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Hur utbildningens användbarhet och förberedelse för arbetslivet säkerställs genom utbildningens innehåll och utformning.

Forskarutbildningen har anpassats och blivit mer förberedande för andra yrken än just forskare. Forskarutbildningen och de kurser som vi tillhandahåller har till viss del blivit mer tillämpade i sin karaktär. Det innebär i praktiken att doktoranderna relativt sett oftare arbetar med mer samhällsaktuella frågeställningar, och att kurser som matematik och ekonometri numera innehåller fördjupningsdelar anpassade för avhandlingsområde eller frågeställningar relevanta för arbete utanför akademien. Tack vare detta, samt det faktum att nationalekonomiämnet blivit mer empiriskt orienterat under senare år, anser vi att doktoranderna är bättre rustade för arbete utanför akademien än tidigare. Efter dialog med doktorandkollektivet har det även framkommit önskemål att anpassa utbildningen till den internationella marknaden och efterfrågan på "job market-papers". Vi har nyligen beslutat att tydligare försöka förbereda våra doktorander för detta genom att främja korta presentationer av egen forskning. Det förs även diskussioner om att eventuellt anpassa den allmänna studieplanen så att den tydligare beaktar internationell arbetsmarknad.

Doktorander anknutna till företagsforskarskolan utgör konkreta exempel där forskarutbildningens innehåll och utformning direkt konfronteras med arbetslivet och samverkansaktörer. Det är i sammanhanget viktigt att poängtera att i dessa fall har forskarutbildningens krav företräde framför specifika externa intressen.

Enheten strävar efter att förbereda doktoranderna för en karriär som självständig forskare. Vi har under 2016 arbetat fram en forskarutbildningskurs där syftet är att utveckla förmågan att skriva relevanta och högkvalitativa forskningsansökningar. Kursen baseras på inbjudna forskare vid Handelshögskolan som genom åren varit framgångsrika med att generera externa forskningsmedel. Det tvärvetenskapliga perspektivet är centralt i kursen, likaså etiska överväganden. Enheten är också angelägen om att doktoranderna deltar i universitetspedagogiska kurser och de kan också tillgodoräkna 7,5 hp inom ramen för forskarutbildningen. Kurserna är viktiga för att förbereda sig för undervisning, de är också nödvändiga för behörighet till lärartjänster vid universitet. De flesta doktoranderna får möjlighet att delta i undervisning på grundläggande nivå. I dessa fall förlängs forskarutbildningen med motsvarande tid.

*På vilket sätt är ansvariga för utbildningen inhämtar sådan information som är relevant för utbildningens kvalitetssäkring och utveckling avseende dess användbarhet och förberedelse för arbetslivet och olika karriärvägar, både i Sverige och utomlands.
Hur ansvariga för utbildningen arbetar med alumners erfarenheter.*

De som disputerar vid enheten får kvalificerade anställningar inom akademien, vid myndigheter, företag och organisationer. En relativt stor del fortsätter sin karriär utanför akademien. Tidigare forskarstudenter vid enheten utgör idag ett omfattande nätverk, både nationellt och internationellt, som är värdefullt i flera avseende. Inte minst för vår förmåga att relatera utbildningen till de krav och behov som arbetslivet som representerar. Vi strävar efter att bibehålla kontakten med ett flertal alumner inom en rad institutioner utanför akademien (exempelvis Riksbanken, Finansdepartementet, Konjunkturinstitutet och Energimarknadsinspektionen). Ett antal tidigare forskarstuderande har fortsatt inom privata banker men även OMX. Forskningsarbeten, gästföreläsare och seminariehållare är exempel på aktiviteter där vi drar fördel av nätverken. Under 2016 har två adjungerade lektorer varit anställda vid enheten. De har sin huvudsakliga anställning utanför universitetet och utgör viktiga kontakter med arbetslivet. Enhetens alumnverksamhet för tidigare forskarstuderande är informell och det finns eventuellt en utvecklingspotential att i större utsträckning följa upp och bibehålla kontakten med alumner. Det kan också finnas en risk med att nätverk kan vara tydligt kopplade till vissa personer.

I vilken utsträckning doktoranderna ges möjlighet till institutionstjänstgöring eller dylikt i form av undervisning, administrativt arbete eller annat arbete.

Doktorander deltar ofta i undervisningen. Ett första steg är som hjälplärare på introduktionskursen i nationalekonomi där de ansvarar för undervisning och räkneövningar i grupper om ca 30 studenter. Doktoranderna kan senare under utbildningen ta ett större ansvar under kurserna som kursansvariga. Detta sätt att introducera doktoranderna i undervisningen har visat sig vara lyckat. Doktorander har ofta varit uppskattade lärare av studenterna. En stor fördel är att doktoranderna kan ha relativt mycket undervisningserfarenhet när de är nydisputerade och är väl förberedda för lektorstjänster. Under senare år har majoriteten av doktoranderna som antagits inte behärskat det svenska språket. Då det endast är på den svenska introduktionskursen vi använder oss av hjälplärare (pga. antalet studenter) har introduktionen till undervisning försvårats. Då möjlighet har funnits har även internationella doktorander introducerats i undervisningen. I vissa perioder har vi möjlighet att använda oss av hjälplärare även på engelskspråkiga kurser. Doktorander kan också få möjlighet att handleda uppsatsstudenter inom det egna forskningsområdet.

Vilka eventuella åtgärder som vidtas i samband med uppföljning och hur återkoppling av dessa sker i syfte att säkerställa att utbildningen är användbar och förbereder doktoranderna för ett föränderligt arbetsliv samt hur återkoppling sker till relevanta intressenter.

I slutfasen av forskarutbildningen genomförs de individuella doktorandsamtalen med tydligare fokus mot tiden efter disputation. I möjligaste mån ges rekommendationer och råd kring hur doktoranden kan förbereda sig inför den kommande arbetsmarknaden. I många fall handlar det om att vara förberedd och förutseende när det gäller att söka pengar för forskning eller tjänster. Det är även i samband med dessa samtal som det framkommit önskemål om att tydligare förbereda sig för arbetsmarknaden (job market) under doktorandtiden. De konkreta förslag som framkommit är att introducera "job market paper" under utbildningen. Vi har redan tagit initiativ till detta och en diskussion finns kring att eventuellt revidera den allmänna studieplanen något i linje med detta. Job market paper

handlar ofta om en karriär inom akademien, och detta måste ställas mot en karriär utanför akademien. Vi har under senare år gjort många delar i utbildningen mer "tillämpade", vilket bidragit till en ökad anställningsbarhet utanför akademien.

I den avgångsenkät för utbildning på forskarnivå som lämnas ut till alla som avslutar forskarutbildningen vid Umeå universitet (se [rapport från 2015](#)) ställs frågor rörande utbildningen, inklusive vilken sysselsättning man har efter examen och hur utbildningen förberett för framtida karriärvägar. Svaren redovisas dock av anonymitetsskäl inte på institutionsnivå.

Doktoranders perspektiv

Bedömningsgrunder:

A. Utbildningen verkar för att doktoranderna tar en aktiv del i arbetet med att utveckla utbildningen och lärprocesser.

B. Utbildningen följs systematiskt upp för att säkerställa att doktorandinflytandet används i kvalitetssäkring och utveckling av utbildningen. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Hur arbetet ser ut för att doktorander ska ta aktiv del i att utveckla utbildning och lärprocesser.

Genom åren har doktoranderna generellt varit delaktiga i enhetens verksamhet, framför allt i grundutbildningen som hjälplärare och under andra hälften av doktorandperioden även som huvudlärare. Doktoranderna deltar på ett naturligt sätt i undervisning och enhetens kvalitetsarbete, exempelvis i utbildningskommittéer, personal- och temadagar. Vi upplever att doktorandernas delaktighet i enhetens verksamhet också medför att de bereds möjligheter att ta del i utformningen av sin utbildning.

Genom dialog med handledare och forskarutbildningsansvarig strävar vi efter att anpassa kurser och innehåll efter doktorandernas behov. Förutom de obligatoriska kurserna försöker vi vara flexibla med att tillhandahålla specialinriktade kurser. I de starka forskargrupperna (miljö- och naturresursekonomi och offentlig ekonomi) finns kompetens att erbjuda ett varierat kursutbud. Genom seminarieverksamheten arbetar vi aktivt med att bjuda in gäster som efterfrågas av doktorander. Ett frekvent inflöde av gäster ger möjligheter till specialinriktade kurser och mindre workshops som efterfrågas av doktorander. Doktorander uppmuntras också till utlandsstudier under en termin. Enheten (med stöd av samhällsvetenskapliga fakulteten) avsätter årligen medel för att minst en doktorand ska tillbringa en termin vid ett utländskt universitet. Flera doktorander har under åren besökt Berkeley under en termin, ett universitet som vi har haft ett bra samarbete med. En termin vid Berkeley har visat sig ge doktorander utmärkta möjligheter att finna specialinriktade kurser. Det finns även andra exempel på internationella lärosäten som våra doktorander besökt under en längre period.

Hur doktorander deltar i beslutsprocesser, inklusive beredning, av frågor som rör forskarutbildning

Doktoranderna är representerade i olika beredande och beslutande sammanhang. Doktoranderna vid Handelshögskolan har en representant i Handelshögskolans styrelse. Det är en viktig representant då styrelsen fattar beslut inom flera områden enligt delegationsordningen. Lokalt på enheten finns ett aktivt doktorandråd som regelbundet möts och diskuterar utbildningsfrågor. Rådet tillfrågas vid olika ärenden som rör utbildningens innehåll och struktur. Exempelvis har rådet bidragit till att förbättra villkor för stipendiefinansierade doktorander, rådet har också medverkat när den allmänna studieplanen reviderats. Ett konkret exempel under senare år är att doktorandrådet har initierat en diskussion vid enheten om forskarutbildningen ska ha ett uttalat mål att

doktoranderna ska skriva ett s.k. job-market paper. Det finns också en kontinuerlig dialog med doktoranderna (doktorandrådet) om kursutbud och kursinnehåll utöver det obligatoriska kursutbudet. Då doktoranderna är studenter finns de indirekt representerade via kårerna, som i sin tur finns representerade på alla nivåer i universitetsorganisationen. Slutligen bör nämnas att doktorander i viss utsträckning även är medlemmar i fackförbund. Dessa finns representerade i de olika nivåerna, såväl på handelshögskolan som på fakultets- och universitetsnivå.

Hur en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö säkerställs för doktoranderna.

En utgångspunkt är att inkludera doktoranderna i verksamheten och att deras intressen ska tillvaratas i regelbundna medarbetarenkäter, arbetsmiljöplaner och likabehandlingsplaner. Inom enheten behandlas doktorander på samma sätt som andra i dessa sammanhang. Det är även så att Umeå universitet ansvarar för en avgångsenkät för forskarutbildningen där doktoranden har möjlighet att utvärdera sin tid som doktorand. Den senast genomförda medarbetarundersökningen visar att doktorander vid Umeå universitet i allmänhet är den grupp anställda som rapporterar lägst nöjdhet med arbetssituationen. Umeå universitet har därför inlett en pilotstudie som syftar till att utreda hur universitetet på bästa sätt kan stödja doktoranderna att fullfölja sin utbildning, men även att skapa bättre förutsättningar för en beredskap för arbetslivet efter examen.

I de fall doktoranderna finansieras av stipendium tillämpas regeln att de ska vara anställda vid myndigheten (doktorandtjänst) under utbildningens sista två år. Stipendiaternas försäkringssituation har också stärkts genom kammarkollegiets försäkringar. Det är viktigt att påpeka att stipendiater behandlas likvärdigt med doktorandanställningar när det gäller arbetsmiljö.

Enheten (och Handelshögskolan) avsätter resurser till doktorandrådet för att uppmuntra ett aktivt doktorandråd med högt deltagande. Aktiviteter omfattar exempelvis doktoranddagar där doktorander presenterar forskning men även andra former förekommer där utbildningsfrågor diskuteras. I flera fall utmynnar aktiviteterna i konkreta förslag på förändringar som lyfts till Handelshögskolans och enhetens ledning.

Den årliga uppföljningen av doktorandens ISP är ett tillfälle för att samla in information om kurser och utbildningen generellt; det dyker ofta upp frågor rörande kursutbud, konferenser, workshops, etc. och vilka möjligheter som finns för att tillmötesgå doktorandens och handledarens önskemål. Under doktorandens utbildning kan det dyka upp frågor som av olika anledningar kan vara känsliga att dokumentera. Det kan röra utbildningen eller vara av privat karaktär. Vi har årligen enskilda doktorandsamtal med samtliga doktorander, de leds av en senior forskare som inte deltar i handledningen av doktoranden. Dessa samtal dokumenteras inte och utgör ett bra tillfälle att fånga upp synpunkter från enskilda doktorander.

Handelshögskolan har väl utvecklade stödfunktioner. Några funktioner som direkt stöttar doktoranderna i vardagen är exempelvis IT-support som säkerställer att vi har en väl fungerande infrastruktur. Handelshögskolans personalsamordnare stöttar såväl doktorander som handledare i allehanda frågor som rör utbildningen, exempelvis. vad som gäller vid

föräldraledigheter och tillgodoräknande av tid. Det bör även påpekas att doktorander vid enheten ges samma rättigheter när det gäller arbetsmiljö som övriga anställda. Doktorander ges alltid tillgång till tjänsterum, dator, etc.

Hur doktoranders, inklusive alumnens, synpunkter på utbildningen samlas in, sammanställs och redovisas för doktoranderna samt hur de används i kvalitetssäkring och utveckling av utbildningen samt vilka eventuella åtgärder som vidtas, i syfte att stärka doktorandinflytandet, i samband med att utbildningen följs upp. Hur sker återkoppling av dessa till relevanta intressenter.

Enheten har under flera år byggt upp ett nätverk med tidigare doktorander som disputerat och fortsatt karriären vid andra universitet eller utanför akademien. Dessa kontakter återfinns exempelvis i forskningssamarbeten, seminariehållare och gästföreläsare vid enheten. Vi har även adjungerade forskare som stärker forskningsmiljön och främjar länken mellan akademien, arbetsliv och forskarutbildning.

Alla som avslutar forskarutbildningen vid Umeå universitet ombeds svara på en s.k. avgångsenkät. I enkäten ställs frågor rörande utbildningen, arbetsmiljö m.m., och doktoranderna ges möjlighet att lämna synpunkter och förslag till kvalitetsförbättringar. Svaren redovisas dock av anonymitetsskäl inte på institutionsnivå.

Jämställdhetsperspektiv

Bedömningsgrunder:

A. Ett jämställdhetsperspektiv är integrerat i utbildningens utformning och genomförande.

B. Systematisk uppföljning görs för att säkerställa att utbildningens utformning och genomförande främjar jämställdhet. Resultaten av uppföljning omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Hur arbetet ser ut för att ett jämställdhetsperspektiv integreras i utbildningens utformning och genomförande.

Jämställdhet och lika villkor är ett prioriterat arbetsmiljöarbete inom Handelshögskolan. Handelshögskolan anordnar varje år planeringsdagar och utbildningsdagar där jämställdhet och lika villkor ofta ingår som tema. Angränsande till jämställdhetsfrågor, arbetar vi aktivt med ett flertal frågor om lika villkor, exempelvis språk och tillhörighet då majoriteten av doktorander och post docs inte är svenskspråkiga.

Jämställdhetsperspektivet beaktas till att börja med vid antagningen. Könsfördelningen i rekryteringen till forskarutbildningen har dock inte varit jämn. Under de senaste 15 åren har 55 avhandlingar lagts fram vid enheten, 19 av dessa avhandlingar har skrivits av kvinnor. De senaste två åren har 6 doktorander antagits (inklusive den senaste antagningen i januari 2017), hälften av dessa har varit kvinnor. Finansieringsformer under utbildningen (vid stipendium) har anpassats för att underlätta vid föräldraledigheter. I de fall stipendiefinansiering förekommer ska de två sista åren av forskarutbildningen finansieras via en doktorandanställning.

Under utbildningen kan doktoranderna, förutom kurserna i nationalekonomi, tillgodogöra sig kurser som tillhandahålls av Genusforskarskolan vid Samhällsvetenskapliga fakulteten. Dessa forskarutbildningskurser har ett tydligt genusperspektiv och är tvärvetenskapliga. Doktoranderna kan också tillgodoräkna sig universitetspedagogiska kurser (UPL) inom ramen för forskarutbildningen. UPL kurser beaktar generellt jämställdhetsperspektiv och lika villkor perspektiv som är relevanta för universitetsutbildning. Doktoranderna kan tillgodoräkna sig 7,5 hp UPL kurser inom ramen för forskarutbildningens kursdel.

Ett konkret och nyligt exempel på aktivitet inom detta området är ett seminarium med titeln (och baserat på boken) *179 år av ensamhet*. Vid detta seminarium lyftes specifikt frågor kring lika villkor och arbetsmiljö. Även övriga anställda vid fakulteten bjöds in till seminariet som leddes av författarna till boken, Jenny Lantz och Linda Portnoff.

Vilka eventuella möjligheter och utmaningar som har identifierats avseende sammansättningen i doktorandgruppen samt hur dessa har hanterats.

Som nämnts ovan är könsfördelningen bland doktoranderna inte jämn även om de senaste rekryteringarna fördelats jämnt mellan män och kvinnor. I detta avseende bör vi fortsätta med att sträva efter en jämn fördelning i rekryteringen. Det innebär bl.a. att uppmuntra kvinnliga studenter att söka forskarutbildningen men även att vid rekryteringstillfället att

välja en kvinna om kandidater har likvärdiga kvalifikationer En utmaning med den internationella rekryteringen är dock svårigheten att introducera icke svensktalande doktorander i undervisningen på grundutbildningen. Givet nuvarande struktur på kurserna kan vi inte erbjuda samma möjligheter som för svensktalande doktorander.

Hur uppföljning sker för att säkerställa att ett jämställdhetsperspektiv är integrerat i utbildningens utformning och genomförande, hur resultaten av uppföljningen omsätts i relevanta åtgärder för kvalitetsutveckling samt hur detta sedermera återkopplas till relevanta intressenter.

Arbetet med arbetsmiljö och lika villkor är en pågående process, de ingår exempelvis som en stående punkt på de protokollförda arbetsplatsmöten som hålls en gång per månad. Handelshögskolans styrelse har fyra möten per år, styrelsen informeras under decembermötet om arbetet med arbetsmiljö och lika villkor. Arbetsmiljöplanen, där lika villkor även ingår presenteras för styrelsen vid detta möte. Samhällsvetenskapliga fakulteten följer också upp arbetet med lika villkor och jämställdhet. Doktorandernas synpunkter tas till vara i universitetets avgångsenkät för utbildning på forskarnivå som lämnas ut till de som avslutar forskarutbildningen. Vart annat år genomförs också en medarbetarenkät vid universitetet. Resultatet från medarbetarenkäten följs upp inom i olika sammanhang, exempelvis på arbetsplatsträffar och facklig samverkan men även i Handelshögskolans styrelsen. Styrelsen kan vid eventuella avvikelser besluta om åtgärdsplaner som följs upp.